

עניינים תוכן

מבוא	3
פרק ראשון : מטרות חינוכיות ויעדים בשורות ההיטלר-יוגנד	5
רקע	5
מטרות חינוכיות עבור ההיטלר יוגנד	7
פרק שני : תמורות במתודות החינוכיות במרוצת הזמן מהקמת התנועה ועד לסופו של המשטר	11
פרק שלישי : מגדר בהיטלר-יוגנד : שוני ופערים	17
סיכום ומסקנות	21
ביבליוגרפיה	24

מבוא

ההיטלר יוגנד היא תנועת נוער שפעלה בגרמניה עם עליית המפלגה הנאצית לשלטון ועד לסיום המלחמה בשנת 1945. באותה התקופה נאסר על כל פעילות של תנועת נוער נוספת וכל נער או נערה היו מחויבים לקחת חלק בפעילות של תנועה זו. ההורים היו חייבים לשלוח את הילדים שלהם למערכות החינוך של ההיטלר יוגנד אשר הפכו להיות גורם ההשפעה החינוכי הגדול ביותר עבור הילדים שלהם¹.

התנועה נוסדה ביוזמה של היטלר שביקש לעצב מחדש את דור העתיד לפי העקרונות שהוא האמין בהם במסגרת תפיסת העולם הנאצית שלו. הדבר נכון לערכים שונים ובעיקר לערכים של תורת הגזע ושל עליונות הגזע הארי². התנועה הוקמה אם כן בצלמו של היטלר ונועדה לשרת את ההיבטים השונים של תפיסת העולם שלו. אם כן, הקיום של הארגון היה תוצאה ישירה של האידיאולוגיה של היטלר שהפכה להיות האידיאולוגיה היחידה שהייתה אפשרית במסגרת החיים תחת הנאצים. הדור הצעיר היה אמור להיות זה אשר יקים את הרייך הגדול בן האלף שנים ולכן מאמצים רבים הושקעו כדי לחנך אותו בדרך הרצויה³.

מכל האמור לעיל עולה כי הארגון היה בעל השפעה רבה מאוד על עיצוב הנוער בגרמניה של אותם ימים. אולם לא ברור האם המטרה של הארגון, לעצב את האופי של העם הגרמני, נשארה אותה המטרה גם לאחר שהחלה המלחמה. מה היו התפיסות החינוכיות של הארגון, מלבד המטרה העיקרית, וכיצד הוא ניסה להגשים זאת. האם במהלך השנים, ובעקבות המלחמה הקשה, השתנו הדברים והמטרות החינוכיות של אותם הנערים. כדי לבחון את הסוגיות הללו, שאלת המחקר של העבודה תהיה אם כן:

מה הייתה המתודה החינוכית של ההיטלר יוגנד וכיצד היא השתנתה במהלך השנים ועד לסופה שלה התנועה?

¹ ישראל גוטמן. היטלר יוגנד. האינציקלופדיה של השואה. הוצאת יד ושם רשות הזיכרון לגבורה.

² Lepage, Jean-Denis G.G. *Hitler Youth, 1922–1945: An Illustrated History*. Jefferson, NC; London: McFarland & Co. (2008). P 12.

³ חיים שקצר, תנועת הנוער הגרמנית מתוך ראייה היסטורית, שפירא, אוניברסיטת תל אביב, 1991, עמ' 12-16

פרק ראשון: מטרות הינוכיות ויעדים בשורות ההיטלר-יוגנד.

רקע

ההיטלר יוגנד (Hitlerjugend) היה ארגון הנוער של המפלגה הנאצית בגרמניה. תחילת הארגון החלה ב-1922 ובשנת 1926 הארגון קיבל את שמו הרשמי. מעליית הנאצים לשלטון ועד לסיום מלחמת העולם השנייה הוא היה ארגון הנוער הרשמי היחיד של נערים בגרמניה והיה בעל תפוצה רחבה מאוד באוכלוסיית המדינה. כשלוש שנים לאחר עליית הנאצים לשלטון פורסם חוק אשר חייב את כל הנוער הגרמני, צעירים בני 10-18 להשתייך לארגון הנוער של המדינה⁴.

הארגון קיבל לשורותיו את הנערים וחילק אותם לשתי קבוצות גיל, קבוצה קטנה יותר וקבוצה גדולה יותר. המבנה הארגוני של הארגון, אשר התגבש בשלב מאוחר יותר של הקמת התנועה היה במתכונת צבאית של כיתות, מחלקות ופלוגות. הפלוגות היו מאורגנות ביחידות טריטוריאליות שביססו את עצמם לפי הגאוגרפיה⁵, תת גאון, גאון על וארגון הגאון. הקיום של תנועת הנוער של היטלר הייתה תוצאה ישירה של האידיאולוגיה ההיטלרית⁶.

אידיאולוגיה זו ראתה בדור הצעיר של בני הנוער בגרמניה את העתודה הדרושה לקיום של רעיון הרייך בן אלף שנים⁷. משום כך עמדה במרכז התנועה החינוכית של הנאצים רעיון האנטי אינטלקטואליזם והדרישה לחשל את הגוף מבחינה פיזית על חשבון טיפוח הכישורים הרוחניים עיוניים של האדם. עקרון חשוב מאוד בחינוך של הצעיר הנאצי בא לידי ביטוי בהפעלה מתמדת ודרבון קבוע לפעילות. שיטה זו הופעלה על הנער הצעיר כאשר הוא נכנס לשורות ההיטלר יוגנד כבר

⁴ ישראל גוטמן. היטלר יוגנד. האינציקלופדיה של השואה. הוצאת יד ושם רשות הזיכרון לגבורה.

⁵ מונח של המפלגה הנאצית אשר חלק את גרמניה לאזורים, למען מטרת ארגונית של המפלגה- אזור ונפה גיאוגרפית.

⁶ Lepage, Jean-Denis G.G. *Hitler Youth, 1922–1945: An Illustrated History*. Jefferson, NC; London: McFarland & Co. (2008). P

12

⁷ הנאצים ראו בתקופה של את תקופת הרייך השלישי. הראשון היה הרייך של האימפריה הרומית הקדושה, השני היה מאז הניצחון על צרפת 1871 ועד לסיימה של מלחמת העולם השנייה והשלישי הוא הרייך של היטלר שהיה אמור להחזיק מעמד לפחות אלף שנה.